

ЎЗБЕКИСТОН ЖУМҲУРИЯТИ ИИВ ҲАЙЪАТИДА

Жумҳурият ИИВ Ҳайъатининг кеча бўлиб ўтган мажлисида жиноятчиларни ва бедарак йўқолганларни қидириш ишлари қай аҳволда эканлиги муҳокама этилди. Умуман олганда, бу борада ижобий ўзгаришлар бор. Қидирув ишларини сифат ва самарадорлик жиҳатдан юқори поғонага кўтариш мақсадида амалий ҳамда ташкилий тадбирлар татбиқ этиляпти. Айтиш керакки, жиддий камчиликлар, ишга солинмаётган имкониятлар ҳам рўйроқ кўриниб қолди.

Кейинги бир ярим йил ичида тергов ва суддан бўйин товлайётганлар, шартлига ҳукм қилинган бўлсада, белгиланган иш жойидан руҳсатсиз кетиб қолаётганлар, дом-дараксиз йўқолаётган фуқаролар сони ўсиб бораётгани, ҳозир бундайлар 1 минг 800 нафардан ошиб кетди. Ана шу рақамнинг ўзиёқ бир қатор ички ишлар идораларида фаолият бўшаштириб юборилганидан далолатдир.

Ачинарли томони шундаки, вилоятлар ИИБлари, ҳатто ИИВ ҳам ўткир муаммо билан жиддий шуғулланмаяпти, ҳеч қанақа тегишли чора кўрилмаяпти.

Ашаддий жиноятчиларни қидирув ишларига бўлган муносабат сусайди. Қотил, йўлтўсар, босқинчи ва қароқчиларнинг учтадан бир нафари, ўғирларнинг тўрттадан бир нафари, махсус комендатура назоратидан яширинганларнинг бештадан бир нафари қидириб топилаёпти.

Ўтган йиллар давомида мингдан ортиқ бедарак йўқолганлар тақдирини не кечди — аниқланмади. Жиноятни «иссиғи»да очиб борасидаги ҳаракатлар ҳам юқори маҳорат билан олиб борилаёпти деб бўлмайди.

Қорақалпоғистон жумҳурияти, Бухоро, Жиззах, Тошкент ва Самарқанд вилоятлари ички ишлар идораларининг махсус комендатураларида тартиб-интизом ўз ҳолига ташлаб қўйилган, шу боис ана шу муассасаларда жазо муддатини ўтаётганлар ўзларича иш жойларини ташлаб кетмоқдалар.

Мажлисида ички ишлар идоралари томонидан паспорт режими талаблари қониқарсиз адо этилаётганлиги алоҳида таъкидланди. Шунинг учун кўплаб дайдилар, шунингдек, қидирилатган жиноятчилар шаҳарларда ва бошқа аҳоли пунктларида узок вақтгача қайдсиз (пропискасиз) яшамоқдалар. Улар шу тариқа ҳуқуқ-тартибот органларидан осонгина яширинмоқдалар ва таассуфки, тез-тез янги қонунбузарликларга, ҳатто янада ваҳшиётна жиноятларга қўл урмоқдалар.

Бедарак йўқолганлар ҳақида тушган хабар ва аризаларни кўриб чиқиш чоғида ҳамон расмийчилик, сансалорлик қилинаётган ҳоллар учраб турибди. Баъзи милиция ходимлари эса ариза келтирган одамларга нисбатан қўпол муносабатда бўлиш-

моқда, қидирув ишларининг бориши тўғрисида бедарак йўқолганларнинг яқин қариндошларини хабардор қилмаётдилар. Ички ишлар вазирлиги ва бошқа юқори ташкилотларга қидирув ишларидан норозилик билдирилган икки юздан кўйи шикоят ва аризалар тушган. Бундай шикоят ва аризалар, асосан Қорақалпоғистон жумҳурияти, Андижон, Бухоро, Самарқанд ва Наманган вилоятларидан келмоқда. Яна хулоса чиқариш мумкинки, Тошкент шаҳар ижроия қўмитаси ички ишлар бошқармаси ходимлари ҳам бу борада мавжуд имконият даражасида иш олиб бормаяптилар.

Ҳайъат «Резервдаги кадрлар ҳисобига Ўзбекистон жумҳурияти ички ишлар идоралари профессионал ядросини шакллантиришнинг бориши ва уни янада яхшилаш чоралари» ҳақидаги масалани кўриб чиқди.

Жумҳурият ички ишлар идораларида айрим таркибий ўзгаришлар билан бир қаторда кадрларни янгилаш борасида сезиларли ўзгаришларга қўл урилмоқда. Шу муносабат билан ИИВ раҳбарлари барча хизматларни ишбилармон ходимлар ҳисобига мустаҳкамлашга, уларни ҳам моддий, ҳам маънавий рағбатлантириш асносида амалий интизомни кучайтиришга ҳафсага билан қарамоқдалар. Жойларда резервдаги кадрлар ҳисобига шахсий таркибни ишбилармон, маҳсулдор ходимлар билан бойитишга бўлган ҳаракат тобора кучаймоқда. Янги ходимларни хизматга жалб этиш, ўз билим ва маҳоратини кўрсатганларни раҳбарлик лавозимларига кўтариш, навбатдаги унвонни бериш ва ниҳоят, ички ишлар соҳасидаги хизматдан озод қилиш борасида диққатга тазовор ҳаракатлар бўляпти.

Шу билан бир қаторда кадрлар қўлимсизлиги жиддий муаммо бўлиб қолаёпти. Бу ҳолнинг сабабини милиция обрў-этиборининг ласайиши, социал муаммоларнинг ўз вақтида ҳал этилмаслиги, моддий таъминланишнинг етарли даражада эмаслиги, тайёргарлик даражасининг пастлиги ва тарбиянинг қониқарли эмаслигидан қидириш даркор. Ана шу сабаблар кўплаб ходимларнинг ички ишлар идораларидан бўшаб кетишларига замин яратмоқда.

Шахсий таркиб билан тарбиявий ишлар олиб бориш соҳасида камчиликлар бор. Кўп ҳолларда раҳбарлар томонидан доний равишда ходимларга ғамхўрлик кўрсатилмайди. Бу эса, табиийки, уларнинг фаолиятида тартиб-интизомни тубдан яхшилаш имконини бермайди.

Ҳайъат мажлисида ана шундай иш услубига нуқта қўйиш, иложи борича ходимларга ғамхўрлик кўрсатиш, уларнинг саломатлигини мустаҳкамлаш ҳамда маданий ҳордиқ чиқаришларини таъминлаш мақсадида аниқ чоралар кўрилиши зарурлиги алоҳида таъкидланди.

УЮШГАН ЖИНОЯТЧИЛИККА ҚАРШИ

— Хоҳлаймизми-йўқми, уюшган жиноятчилик борган сари ривожланиб, унинг усул ва услублари такомиллашиб бораёпти, — дейди мазкур бошқарма бошлиғи милиция подполковниги Тўра Холматов. — Бузғунчилик билан шуғулланаётган гуруҳлар аллақачон жамиятимизнинг барча соҳаларига кириб «ин» қурган. Шу боис нафси бало аждаҳо — жуфёна иқтисод тобора ўсиб бораёпти. Унинг «ижодкорлари» катта маблағнинг бир қисмини жинорий ҳаракатларни ниқоблаш йўлида сарф этишмоқда.

Бу ўринда шунини айтиш керакки, биргина рәкетни йўқотиш билангина юрдошларимизни ваҳимага солаётган муаммони бартараф этиб бўлмайди. Таъриба шунини кўрсатаёптики, энг бирламчи ва қўйи ҳисобланган қонунбузарликларни ҳал этиш ҳам осон кечмаяпти. Негаки «калаванинг иккинчи учи» юқоридаги бақувват қўлларга ўралган бўлиб чиқяпти.

— Сиз раҳбарлик қилаётган бошқарма бу борада нималар қилишга қодир?

— Аввало имкониятларимиз ҳақида гапирмоқчиман. Шуниси кўнгилга таскин берадими, бизда малакали ва ишбилармон ходимлар етарли. Худди шу-

нингдек, замонавий техника ва асбоб-анжомлар таъминоти бўйича ҳам ҳеч қандай эътирозимиз йўқ. Оператив ходимларимизнинг ҳар уч нафаридан бирига телефонлаштирилган автомашиналар ажратганмиз. Бу ходимларимиз эса айтиш пайтда ҳайдовчилик ва механиклик малакасига эгадирлар.

Иккинчи томондан бизда ҳар бир киши иқтидорига қараб ўз ўрнига қўйилган. Уларнинг ихтиёрида энг янги криминал асбоб-анжомлар, Стечкин тўппончалари, ҳамда фаол ҳимоя воситалари бор. Бу борада биздан умуман пулни аяшмаётганлиги аҳамиятлидир.

Энди тизимимиз шажараси ҳақида гапирадиган бўлсак, жумҳуриятимизнинг 9 та вилоятида бўлиналариимизни ташкил этишга улгурдик. Энг диққатга тазовор трмони — ўзимизнинг тергов аппаратимиз бор. Бу катта аҳамиятга эга.

— Ярим йил олдин рўномаимизга интервью бергандингиз. Ушанда баъзи минтақаларда, хусусан, Тожикистон, Туркменистон жумҳуриятлари ИИВлари билан ўзаро ҳамкорлик ўрнатилгани айрим қийинчиликлар ҳақида гапириб, у ерлардаги ўртоқлар бошқарма раҳбарияти Тошкент-

да қўним топганидан норози бўлишганини айтгандингиз. Энди — сиёсий вазият кескин ўзгарган ҳозирги пайтда бу масалага қандай қарашмоқда?

— Ҳар бир жумҳуриятда Иттифоқ ИИВ бошқармасига бевосита бўйсунадиган бошқармалар тузилмоқда. Ўзаро ҳамкорлик эса уюшган жиноятчи гуруҳлар ҳаракатлари тўғрисидаги маълумотларни айрибошлаш асосига қурилган.

— Унда сизнинг ходимларингиз ваколатлари жумҳурият ҳудудидагина амал қиларкан-да?

— Йўқ, ундай эмас. Шу ўринда битта мисол келтирсам.

Тошкентдаги жинорий гуруҳнинг энг обрўли аъзоларидан бири — «Тайванлик» ҳозир Германияда истикомат қиляпти. Бу ерда қолган «ҳамқасблари» эса тез-тез у ёққа бориб, ўз раҳнамоларини зиёрат қилиб келияпти. Нима учун? Шунинг учунки, улар «Тайванлик» орқали ўз ҳаракат доираларини кенгайтиришмоқчи. Бошқача айтганда, Европага чиқишмоқчи.

Уларга қарши маълумотлар айрибошлаш билан чекланиб қолмай, бевосита ўзимиз шуғуллансак самараси кўпроқ бўларди. (Давоми 2-бетда).

МУШТАРИИ ВАҲСГА ЧОРЛАЙДИ

Ҳурматли муҳарририяти! Рўномаимизнинг шу йил 10 сентябрь сонидан чоп этилган «Милиционер нега ҳалок бўлди?» мақоласи мени жуда қаттиқ изтиробга солди. Ахир, қачонгача навқирон йигитларимиз халқ осойишталиги учун хизмат қилаётган пайтда қандайдир бир безорилар, ўғирлар, муттаҳам-номардлар қўлида ҳалок бўладилар? Кейинги вақтда жумҳуриятимизда милиционерларни қасдан ўлдирган, умуман, милиционерларга тазовуз қилган кимсаларга нисбатан кўриладиган жазо чоралари Қонун орқали бирмунча кучайтирилди. Лекин бу ҳам жиноятчи-ҳаромжўрлар учун чикора шекилли. Шу сабабдан мен куйида

МЕНИНГ ТАКЛИФЛАРИМ

ўз фикрларимни билдирмоқчиман. Биринчиси. Биз тезроқ Қонунларимизни тубдан қайта ишлаб чиқишимиз керак. Қадимда ота-боболаримиз қўлаб келган жазо чоралари ниҳоятда қаттиқ бўлган. Нима учун ҳозирда ўша жазоларни қўллаш мумкин эмас?

Иккинчиси. Яна ўтмишда боболаримиз жангу жадалларда ташқи зарбни қайтарувчи ҳимоя воситаларидан фойдаланишган. Ҳозирги вақтда ҳам ўшанга ўхшаш қийинлардан фойдаланса бўлмасмикан? Милиционерларимизга энгил металлдан турсимон, йиғилувчан, белгача тушиб турувчи ички ҳимоя кўйлаги яратилса. Уқ ўтмай-

диган бўлса, яна ҳам яхши бўларди.

Учинчиси бевосита милиция ҳаётига дахлдор.

Сир эмас, ҳозир ҳам рўпара келган одамларни ишга қабул қилишяпти. Демокриманки, милиция сафига қабул қилишда инсоннинг жисмоний ва маънавий томонлари қай даражада етук эканлиги биринчи навбатда ҳисобга олинса.

Бу мулоҳазаларим, албатта, ҳаммага ҳам ёқармаслиги мумкин. Мен фақат милиция ходимларига жоним ачиганидан ушбу фикрларимни баён этдим, холос. Бошқаларнинг фикрини ҳам билишни истардим.

Собиржон ОҚБУТАЕВ,
Денов шаҳри.

«...Утган йилнинг 3 сентябрь куни 7-шифохонада даволанаётган ўртоғим Фахриддинни кўриб чиқаётгандим. Соат тахминан 19 лардан ўтганди.

Янги қурилатган бинодан бир яланғоч йигит югуриб чиқдида, водопроводдан тушаётган сувга жон ҳолатда ўзини урди.

«Устимдан кислота қўйиб юборишди, ёрдам беринглари» — деб додларди. Бир зумда тумонат одам йиғилди. Кўп ўтмай «Тез ёрдам» машинаси келдида, уни олиб кетди...»

Гувоҳ А. Одиловнинг суддаги кўрсатмасидан.

Отасининг гапларига қараганда, Ибодулла ҳарбий хизматдан тўнни тескари кийиб қайтди. Анча жаҳлдор бўлиб қолганди. Унча-мунча гап-сўзларни ҳазм қилмас, умуман сиркаси сув кўтармасди.

Ота ўйлай-ўйлай уни ўзи ишлаётган «Миконд» заводига ишга жойлади. Зора тенгдошлари билан бирга бўлиб, одатини ташласа, деб умид қилди.

Ибодулла кўп ишламади. Иссиқ жон эмасми, июль ойига келганда, тўсатдан тоби қочди. Уни Улуғ Ватан уруши ногиронлари даволанадиган шифохонага жойлашди.

Энди уни ҳеч ким тергамайди. Бошлиқлари иш буюришмайди. Хоҳласа ухлаб, ором олади, хоҳламаса...

Ана шундай кунларнинг бирини унинг миясига «ажойиб» фикр келди. Бу фикрнинг ҳозирча мухлисларимиздан сир тутамиз.

Хуллас, Ибодулла ўзи билан тенгдош, аниқроғи 1969 йилда туғилган Алишер Аҳмадбоев билан «дўстлаша бошлади». Бир неча кун давомидан овқатланишга ҳам бирга чиқишди, сайр қилгани ҳам. Соатлаб сирлашадиган бўлиб қолишди.

Тўғриси айтганда, Алишер ҳам шундай ажойиб дўст топиб олганидан мамнун эди. Ҳатто улар шифохонадан чиққанларидан кейин ҳам ўртоқчилиқни узиб қўймадилар.

— Менга қара, Алишер, — деди бир кун Ибодулла. — Тухум босган товуққа ўхшаб бир жойда ётаверамизми?

— Ҳўш, нима қилайлик унда?

— Дўхтирларга билдирмай кўчага чиқиб кетамиз, иш бор!

— Гап бўлиши мумкин эмас, кетдик.

Ибодулла дўстини тўғри ўзи ишлаган «Миконд» заводи томон бошлади. Йўл йўлакай унинг қулоғига баъзи нарсаларни қўйиб борди. Тўғрида, ёшлари 22да бўлса, қачонгача оталари берадиган чойчагага яшаш мумкин? Нима, ўзларининг қўлларидан пул топиш келмайдими? Келди, албатта. Фақат каллани озгина ишлатилса, бас.

— Сен шу ерда кутиб тур!

Ибодулла шундай дея корхона ёнида Алишерни қолдириб, ўзи ичкарига кириб кетди. Бир оз вақт ўтгач, қорозга ўроғлик нарсаларни кўтариб чиқди. Чеккароққа ўтиб, биттасини очиб кўрсатди.

— Э, қойил, — деди Алишер қуёш нурида жилваланаётган биллур идишларни кўриб.

КУЙГАН ВУЖУД ФАРЁДИ

ни кўриб. — Жудаям ишбилармонсанда!

— Боя сенга нима дегандим, оғайничалиш, каллани ишлатиш керак, каллани!

Ишнинг қолганини ҳам Ибодулланинг ўзи удралади. Ўғирланган буюмларни арзон-гаровга сотиб юборди. Кейин Алишерга ўттиз сўм узатди.

— Мана бу сенга тегишлиси!

— Қўйсанг-чи, нима кераги бор?

— Ол дегандан кейин олавергинда! Бу пул экан, сендек дўстимдан жонимни ҳам аямайман.

Ана шу воқеа сабаб бўлдию Алишернинг Ибодулла тўғрисидаги тасавури янада мустаҳкамланди. У аввало ишбилармон, сўзамол йигит, қолаверса, сахий, қўли очиқ. Бундай одам билан дўстлашсанг, фақат фойда кўрасан!

Бизнингча, Алишернинг адашиши шундан бошланган. Аввало у дўстлик шу арзимаган 30 сўм билан ўлчанмаслигини тушуниб етмади. Бу ҳам майли, ҳатто «дўсти» унга пешона тери эвазига топилган пулни эмас, ўғирлик асосда қўлга киритилган пулни тутқазадиган ҳам парво қилмади. Эҳтимол, бу жамиятимиз фожеасидир. Эҳтимол, бу биз яшаётган муҳитдаги ночор тарбиянинг аччиқ мевасидир.

— Менга, қара, Алишер! — деди бир кун яна Ибодулла. — Заводдан катта партиядаги биллур идишларни гаплашиб-келишиб қўйдим. Агар бу режамиз амалга ошса, тушган фойдани иккига бўламиз. Теппа-тенг қиламиз. Кўрибсанки, бир неча йиллар бойвачча бўлиб юриш мумкин. Фақат...

— Нима фақат? Тортинма!

— Ҳазинда 2 ярим минг сўм бор, яна 3 минг 850

сўм керак бўлиб турибдида...

Шундай қилиб, Алишер дўстининг раъйига қарши боришни ўзига эп кўрмади. «Пул қўлниги кири. Йўқ, десам, ранжийди. Яхшиси, қарз-ҳавола қилиб бўлса ҳам, келтириб бераман. Режа амалга ошгандан кейин қарздан қутиламан-қўяман.

лай супуриб ташлаш мумкин ва шундай қилиш керак.

Ўтириб режа туза бошлади. Ўзи бир вақтлар ишлаган «Миконд» заводига олтингугурт кислотаси бор. Бир томчиси мабодо баданга томгудек бўлса, чора йўқ. Тобора куйдириб бораверади. Агар кўпроғи одамнинг устига қўйиб юборилса борми,

лари, синиқ гишт парчалари, темир-терсақлар, хуллас, минг хил майда-чуйдалар билан тўла.

Ичкаридаги катта хона эса нимқоронғи. Улар шу ерда тўхташди.

Идишдаги кислотани челаққа қўйишди.

— Алишер, сен ертўлага тушиб, асосий қувурни кўриб чиққин, кейин челақни олиб тушамиз, — деди Ибодулла.

Алишер яна соддалиғига борди. Йтоаткорлик билан пиллапояни бир-бир босиб, пахта туша бошлади.

Ибодулла эса кечалари мижжа қоқмай тузган режасини амалга оширадиган пайт келганини сезиб, челақни қўлга олди.

— Алишер! — деб чақирди.

Бечора Алишер ҳеч нарсадан беҳабар тепага қараш билан челақни ағдариб юборди.

Унинг «Аҳ!» деган юракни зирқиратувчи нолакор овозини эшитди, гира-ширада юзларини титроқ қўллари билан чангаллаб қолганини кўрди.

«Бўлди!» — деди титраб-қақшаб ва шошилиб ташқарига йўл олди.

«...У ёқдан Ибодулланинг бир ўзи чиқиб келди. Ундан ўртоғимни сўрадим. «Ичкарида кутиб ўтирибди. Сен билан ғириллаб заводга бориб келамиз. Иш чиқиб қолди!» — деди ҳовлиқиб.

Машинани ўт олдириб, яна орқага — «Миконд» заводига қараб кетдик. Етиб боргач, икковимиз ҳам ичкарига кирдик. Менга икки яшиқни тутқазиб, «Ташқарига олиб чиқавер!» — деди.

Ўйлаб қарасам, бу мени қўлга тушириш учун қилинган найранг экан. Дарров қоровул тутиб олди. Очиб кўрса, мен кўтарган яшиқларда синиқ шиша парчалари бор экан. Барибир номим ўғрига чиқди. Қўнғироқ қилиб, мени Собир Раҳимов тумани милициясига топшириб юборишди.

У ердан қайтиб келгач, ўша кун у ўртоғимнинг устидан кислота қўйиб юборганини эшитдим.

Гувоҳ З. Риҳсиевнинг суддаги кўрсатмасидан.

Бечора Алишер пулга куйгани етмагандек, кислотани ҳам куйди. Оз эмас, кўп эмас — тўлиқ бир ой Тошкент давлат тиббиёт олий билимгоҳи шифохонасидаги куйганларни даволаш марказида азоб чекди.

Йўқ, шифокорлар унинг дардига малҳам қўйишга, ёш умрининг хазон бўлмаслиғига кўп ҳаракат қилишди. Қўлларидан ниманики келса, ҳаммасини қўллаб кўришди.

Афсус, фойдаси бўлмади. 8 октябрь куни бу дард-азоблардан буткул қутилди. Мангу уйқуга кетди...

Мана, суд давом этапти. Бу ерда ўтирганларнинг юраги муз қотган. Ўқтин-ўқтин қора курсида ўтирган ваҳшийга беадад ғазаб билан қараб қўйишади.

Ниҳоят, судланувчига сўз берилди.

— Ҳозир менинг тақдиримни тўғри муҳокама қилмаяпислар, — деди у иккинчи «қобилият»ини ишга солиб. — Тўғри, Алишернинг ўлимида қисман айбодорман. Лекин бутунлай эмас.

У атрофга олазарак кўз ташлаб олдида, муқаррар жазодан қутилиш учун миясида пишитиб қўйган «баҳона»ларини тилига чиқараверди.

— Алишер билан госпиталда танишганим рост. У орқали Зуҳрилла Риҳсиев билан ҳам танишдим. Бир кун улар худди пачакилашгандек ёшмни сўрашди. Ўртамизда низо чиқди.

Рустам АҚБАРОВ, Маҳкам ҲАКИМОВ.

(Давомий келгуси сонда).

